

Robert Hajszan
(Pinkovac, Austrija)

STAZAMA SV. MARTINA U FRANCUSKOJ

Abstract: St. Martin of Tours was Bishop of Tours, whose shrine in France became a famous stopping-point for pilgrims. He has become one of the most familiar and recognizable Christian saints. As he was born in what is now Szombathely, Hungary, spent much of his childhood in Pavia, Italy, and lived most of his adult life in France, he is considered a spiritual bridge across Europe. His life was recorded by a contemporary, the hagiographer Sulpicius Severus.

Keywords: St. Martin, Bishop in Tours, biography, wonders, biographer Sulpicius Severus

O putovanju

Koncem srpnja i početkom kolovoza 2016. godine bio sam s grupom vjernika iz Santaleka i Fratrovoga Sela (Gradišće, Austrija) na putovanju „Po staza sv. Martina“ u Francuskoj. Nakon što smo sletili u Parizu i ondje ostali dva dana, treći smo dan otputovali prema gradu Toursu, gdje je Martin bio biskup. Potražili smo i pogledali baziliku s kriptom, u kojoj se nalazi i njegov mauzolej. Od vodiča smo saznali samo to da je Martina pokopao biskup Perpetuus 4. srpnja 473. godine i da je njegov raniji grob pronađen 1860. godine pri obnavljanju crkve. Uz spomenutu baziliku u gradu se nalazi i katedrala nazvana Saint Gatien. Prvu crkvu dao je sagraditi sv. Lidorius u 4. stoljeću u kojoj je Martin posvećen za biskupa. Ovdje se dogodilo i poznato čudo "Misa s vatrenom kuglom". U gradu Toursu postavljena je također i izložba na otvorenom, slično kao u Sambotelu.

Nekoliko panoa поблиže ću predstaviti:

1) Nakon što je Martin stupio u vojnu službu (prema biografu Sulpiciju Severu znamo od župnika dr. Karalla, da je bio star 15 godina), službovao je i u Galiji, a u mjestu Amiens podijelio je svoj plašt sa siromahom (337./338. godine)

2) Martin je postao katekumenom i pokršten je godinu dana kasnije 339. godine (dr. Karall piše da je to bilo već prije, naime, u dobi od 18 godina)

3) Nakon toga napustio je vojnu službu i u Poitiersu postao učenicom biskupa Hilariusa, koji ga je vjerojatno poslao najzad u Panoniju, da pokrsti svoje roditelje. Majku je pokrstio 355. godine, a otac je to odbio.

4) Četvrti pano govori o tome kako je Martin odabran za biskupa mjesta Tours 371. godine.

Prenoćili smo u gradu Toursu i sutradan otišli na izlet u Candes Saint Martin, Poitiers i Ligugé. Prvo spomenuto selo (ima nešto više od 200 stanovnika) poznato je po tomu što je biskup Martin na misijskom putovanju 397. godine ondje preminuo. Njegovi pristaše donijeli su lijes, a bio je pokopan u biskupskom gradu Toursu. U samom mjestu Candes pogledali smo veliku gotičku hodočasnu crkvu, koja danas kao tvrdjava stoluje nad selom i cijelom okolicom. Podigli su ju na mjestu gdje je stajala kuća u kojoj je Martin umro.

Nastavili smo vožnju i stigli u grad Poitiers, u kojoj se nalazi crkva Notre-Dame-la-Grande u romaničkom stilu. U tom mjestu je službovao biskup Hilarius, duhovni otac našega Martina kod koga je često boravio. Zadnja postaja toga dana bilo je mjesto Ligugé, gdje je Martin osnovao ćeliju koja se razvila u samostan. Zanimljivo je navesti da smo u spomenutom gradiću opazili putokaz na parkiralište s nazivom „Pannonhalma“, što nikako ne može biti slučajnost, nego implicira mogućnost da je i spomenuti mađarski lokalitet Martinovo rodno mjesto.

Konačno smo dva dana proveli u gradu Amiens, u mjestu koje je poznato kao ono gdje je Martin podijelio svoj plašt. Vrijedno je reći, da samo jedan jedini reljef na zgradi suda spominje taj Martinov milosrdni čin! Katedrala je impozantna i uz Chartres i Reims pripada među najljepše i najveće crkve gotičkoga stila 13. stoljeća u Francuskoj. Navečer smo imali priliku gledati osvijetljenu fasadu katedrale s prikazom sadržaja iz života sv. Martina, u čemu smo već uživali i na katedrali i u Toursu. Tako je završilo nezaboravno putovanje „Po staza sv. Martina“, koje bih rado ponovio!

O životu i djelovanju sv. Martina – kronologija (prema Sulpiciju Severu)

Rođen je 336. godine u Savariji (Sambotel), otac mu je bio tribun, ime Martinus dolazi od riječi „Mars“ (rimski Bog rata), dakle: Bog-vojnici. U djetinjstvu u dobi od 5-6 godina preselio se u Paviju, gdje je proveo djetinjstvo; već u dobi od 10 godina želio je postati katekumenom. Kad je imao 15 godina stupio je u vojsku, a kao mladić podijelio u gradu Amiensu svoj plašt siromahu. U starosti od 18 godina pokršten je, a 356. godine, u dobi od 20 godina napustio je vojničku službu. Ljeti iste godine sastao se u gradu Poitiersu s biskupom Hilariusom koji ga u vjerskom duhu podučava i šalje natrag u Panoniju da bi obratio svoje roditelje; majku je pokrstio (357. godine), a otac je to odbio. Martin putuje neko vrijeme kroz Panoniju, Balkan i Italiju, a stanuje na otoku Gallinara, gdje je njegova kuća pod stražom (359.-360. godine).

Utemeljenje samostana: a) Pred gradskim vratima u Milanu; b) U francuskom mjestu Ligugé, 360. godine c) U gradu Marmoutier, 371. nakon posvećenja za biskupa.

Martin je izabran za biskupa, a posvećen je 4. ili 5. srpnja 371. godine. Biskup Martin širi evanđelje i uništava slike idola odnosno ruši poganske hramove. Martin osniva 6 općina koje su potvrđene od Gregora Tourskog u „Historia Francorum“ (knjiga 10., poglavlje 31.): u mjestu Amboise, Cande-Saint-Martin, Langeais, Ciran, Saunay i Tournon-Saint-Pierre. Godine 385. i 386. bio je dva puta u njemačkom gradu Trier, gdje je prisustvovao sudskom procesu na kojem su rješavali aferu heretika.

Biskup Martin umire 8. studenog 397. godine u selu Candes-Saint-Martin, a njegov je leš donesen u grad Tours, gdje je pokopan 11. studenog 371. godine. Dana 14. prosinca 1860. godine pronađen je njegov grob prigodom obnavljanja crkve, a potom mu je napravljen mauzolej u bazilici „Saint Martin“ u gradu Toursu. Svetom je Martinu po cijelom svijetu posvećeno gotovo 37.000 svetišta.

Neke enigme i sporna pitanja u vezi sa svetim Martinom

1) *Njegovo potpuno ime*

Ne zna se njegovo potpuno ime jer treba računati s tim da su Rimljani djetetu davali više imena

2) *Njegovo rodno mjesto*

a) Sambotel: ima nekoliko izvora koji spominju Savariju.

1. Karlo Veliki

Franački vladar pohodio je na svojem prodoru prema Istoku (stigao je do Fruške gore – Frankengebirge vor Belgrad) i Sambotel i identificirao Martinovu rodnu kuću

2. Car Maksimilijan zapisao je u svoj dnevnik da je Martin rođen u Sabariji

3. Botaničar Carolus Clusius poznat po studiji „Stirpium nomenclator pannonicus boravio je krajem 16. stoljeća na dvorcu u Novom Gradu. Svrativši u Sambotel piše 3. travnja 1585. godine u svojem dnevniku o crkvi sv. Martina, o kapelici sv. Martina i o statui našega sveca na oltaru.

b) Pannonhalma: U francuskom gradiću Ligugé postoji putokaz na parkiralište s nazivom „Pannonhalma“ što nikako ne može biti slučajnost nego implicira mogućnost da je i spomenuti mađarski lokalitet Martinovo rodno mjesto

c) Naselje u „Vlahiji“: U najnovije vrijeme kolportira dr. Oto Ostović tezu da je Martin rođen u nekom mjestu spomenute Vlahije. Nekad je to bila *Sabara*, a sada je *Rupišće* (njem. Rumpersdorf u Gradišću u Austriji)!

3) *Datum rođenja*

U francuskom je gradu Tours trenutno izložba o sv. Martinu. Na jednom panou te smotre piše da je i 336. eventualna godina rođenja; sam Sulpicije

Sever spominje 336. godinu (Sankt Martin – Handbuch der Pilger/Priručnik hodočasnika, 1996, S. 25).

4) „Krstionica“ – zapravo mjesto krštenja

Martinov biograf Sulpicije Sever veli da je Martin krstio svoju majku. Zapravo svi istraživači, povjesničari i ostali znanstvenici misle da se to dogodilo u Savariji, a ranije spomenuti dr. Ostović tvrdi da se to zbilo također u „Vlahiji“ jer je pronašao zdenac krštenja!

5) Kamena ploča

Isti dr. Ostović govori o nekoj kamenoj ploči u vezi sa svetim Martinom koju su - po njegovom mišljenju – dosadašnji istraživači krivo čitali i interpretirali. Po njegovim riječima spomenik je pronađen također u kraju takozvane „Vlahije“ i čuva se u Gradišćanskom muzeju u Željeznu, ali kustosi u spomenutom muzeju ne znaju ništa o takvoj kamenoj ploči!

6) Dijeljenje plašta

Ima još daljnjih kurioziteta: Postoji mišljenje da je spomenuto dijeljenje plašta u francuskom gradu Amiensu bilo nepravedno, jer je vojnik Martin dijelio vojnički plašt, dakle tuđe dobro, a ne vlastito!

7) Čudesa koja se pripisuju biskupu Martinu

a) „Čudesno liječenje ukočene u gradu Trier“

Otac ukočene djevojke stupi pred Martina i kaže: moja će kćerka umrijeti, a najgore je to što je zapravo već mrtva, jedino što je na njoj još živo jest dah!

Martin se bacio na tlo i počeo moliti, potom je blagoslovio ulje i ulijevao ga u usta bolesne djevojke koja je odmah progovorila. Konačno se dotaknuo njezinih udova koji su oživjeli; djevojka se uzdigla pred narodom bez kolebanja-(Sankt Martin – Handbuch der Pilger 1996, S. 46/47)

b) „Martin liječi bjesomučnika/manijaka i gubavca“

Martin je poljubio i blagoslovio gubavca koji je odmah bio očišćen/ čist i ozdravio.

U toj se vezi u već citiranoj knjizi spominje da su bolesnici ozdravili kad su se dotaknuli rese/rojte/kite koje su odrezane s Martinovog ruha; zapravo bilo je dovoljno namotati rese oko bolesnikovog prsta ili stavili resu bolesniku na vrat!

c) „Martin liječi kćerku Arboriusa“

Arboriusova kćerka trpjela je od povratne groznice/malarije. Otac je stavio jedno od Martinovih pisama kćerki na grudi i groznica je nestala/iščeznula. Otac je bio toliko ganut da je odlučio da će njegova kćerka ostati djeвица i da će joj baš Martin obući djevičansko ruho.

d) „Martin liječi Paulinusa“

Paulinus je obolio na oko, a Martin ga je izliječio time što mu je stavio gubu na oboljeno oko.

e) „Anđeo liječi Martina“

Martin je pao na stepenicama i zadobio mnogo rana. Anđeo mu je isprao rane i namazao ih mašću tako da je biskup sutradan opet bio zdrav!

f) Iskušenje od strane sotone

Sotona je stupio pred Martina i izdao se za Krista i rekao mu da se htio prvo baš njemu očitovati. Biskup mu nije vjerovao i rekao: „Krist će se pojaviti u liku svoje muke, a vidljivi će biti ožiljci/brazgotine od pribijanja na križ. Čudesa koja se pripisuju sv. Martinu treba tumačiti kao i čudesa u Svetom pismu koja je činio povijesni Isus.

8) *Skriivanje među guskama*

Najpoznatija legenda u vezi sa sv. Martinom je sigurno ona u vezi s guskama, koje su ga izdale, kada se sakrio u gusinjak. Nije htio da ga izaberu za biskupa.

9) *Dvojbene zadaće*

Razaranje poganskih hramova od strane sv. Martina ne treba prihvatiti kao puzdano, jer nije u skladu s kršćanskim svjetonazorom.

10) *Istjerivanje zloduha*

Vjerojatno treba shvatiti metaforički.

Literatura

- FELEMELŐ SZERETET 2015 = Felemelő szeretet. Szent Márton imakönyv. Szombathely, 2015. <http://szentmarton.martinus.hu/misc/news/167/szent-marton-imakonyv.pdf>
- HÜNERMANN = HÜNERMANN W. Bátorság és irgalom. Szombathely, 2014.
- PASTOR = PASTOR A. Szent Márton élete. Szombathely, 2016.
- SANKT MARTIN 1996 = Sankt Martin – Handbuch der Pilger/Priručnik hodočasnika. 1996. <https://www.librairienordest.fr/livre/1538668-sankt-martin-397-1997-handbuch-der-pilger-karen-einsfeld-d-jeanson>
- STEINDL 2014 = STEINDL R. Toursi Szent Márton a világ bélyegein. Szombathely, 2014.
- SZENT MÁRTON = Szent Márton püspök – Halálának 1600. évfordulójára. Szombathely, 1996. <http://szentmarton.martinus.hu/szent-marton-konyvek/20/szent-marton-puspok-halalanak-1600-evfordulojara>
- VIA SANCTI MARTINI = Via Sancti Martini – Führer entlang der Kulturstraße von Szombathely nach Zreče. <http://docplayer.org/26968942-Fuehrer-entlang-der-kulturstrasse-sankt-martin-von-tours-von-szombathely-nach-zrece.html>